

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris Sermones In Dominicis & Festa per annum

Bernardus <Claraevallensis>

Ser. I. De verbis Apost. Apparuit benignitas & hum. adTit. 3. Et de tribus
Christi apparitionibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

2. Cor. II. c. Ipse enim Satanas transfiguratur se in Angelum lucis ^a. Hoc ergo timendum ei, qui tanta delectatione omnia facit; ne dum sequitur affectionem, corpus destruat per immoderatam exercitationem; ac deinde necesse habeat, non sine magno spiritualis exercitii detrimento, circa debilitati curam corporis occupari. Ergo ne incurrat qui currit, illuminari necesse est *lumine discretionis*, quæ mater virtutum est, & consummatio perfectionis. Hæc nimirum docet, ne quid nimis: atque hæc est octava dies in qua circunciditur Puer: quia discretio verè circuncidit, ut non plus nec minus fiat. Nam & qui nimius est, fructum boni operis abscidit, non circuncidit, sicut qui tepidus est, si minus facit. In hac ergo die nomen imponitur, & nomen salutis: nec de eo qui sic conversatur dubitem dicere, quod suam ipsius salutem operetur. Usque ad hunc enim diem dicere possunt Angeli, qui norunt secreta cælestia: sed ego nunc primum ei fiducialiter nomen salutis impono. At verò quia omnino rara ista avis est in terris, huius discretionis locum in vobis fratres suppleat virtus obedientiæ, ut nihil plus, nihil minus, nihil aliter quàm imperatum sit, faciatis.

8. Dies discretionis.
Discretio in exercitiis tenenda, ne fiant cum detrimento valetudinis, & spiritus perfectus.

IN EPIPHANIA DOMINI,

De Verbis Apostoli, *Apparuit benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei*, ad Tit. 3. b.

Et de tribus Christi Apparitionibus.

S E R M O I.

^a **A**pparuit benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei ^a. Gratias Deo, ^b Ad Tit. 3. per quem sic abundat consolatio nostra in hac peregrinatione, in hoc exilio, in hac miseria. Super his namque sæpius vos admonere curamus, ut nunquam mente excidat peregrinos vos esse longè factos à patria, pulsos hæreditate. Quisquis enim desolationem non novit, nec consolationem agnoscere potest. Quisquis consolationem ignorat esse necessariam, superest ut non habeat Dei gratiam. Inde est quòd homines sæculi negotiis & flagitiis implicati, dum miseriam non sentiunt, non attendunt misericordiam. Vos quibus non frustra dictum est ^b, *Vacate, & videte, quoniam suavis est Dominus*: & de quibus idem Propheta, *Virtutem*, inquit ^c, *operum suorum annuntiabit populo suo*: vos, inquam, quos non detinet occupatio secularis, attendite quænam sit consolatio spiritualis. Vos qui non ignoratis exilium, audite quia de cælo venit auxilium. ^d **A**pparuit enim benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei ^d. Priusquam appareret humanitas, latebat benignitas. Siquidem & prius erat: nam & misericordia Domini ab æterno est. Sed unde tanta agnosci poterat?

^b Psal. 45. b

^c Psal. 110. b

^d ad Tit. 3. b

In Epiphania Domini, Sermo I. 115

terat? Promittebatur, sed non sentiebatur: unde & à multis non credebatur. Multifariè quippe multisque modis loquebatur Dominus in Prophetis ^e, Ego, inquit, cogito cogitationes pacis & non afflictionis ^f. Sed ^eHebr. 1. a ^fHier. 29. d quid respondebat homo afflictionem sentiens, pacem nesciens? Quousque dicitis pax, pax; & non est pax? Propter hoc Angeli pacis amarè flebant, dicentes: Domine, quis credidit auditui nostro &? Sed nunc credant ^aEzech. 15. b homines vel visui suo: quia testimonia Dei credibilia facta sunt nimis ^bEsa. 53. d ^bPsal. 92. Ut enim nec turbatum quidem oculum lateat, in sole posuit tabernaculum; ^aPsal. 18. a suum.

Ecce pax non promissa, sed missa: non dilata, sed data: non prophetata, sed præsentata. Ecce quasi saccum plenum misericordia sua Deus Pater misit in terram: saccum, inquam in passione concidendum, ut effundatur quod in eo latet pretium nostrum. Saccum utique etsi parvum, sed plenum. Parvulus siquidem datus est nobis: sed in quo habitat omnis plenitudo divinitatis. Postquam enim venit plenitudo temporis, venit & plenitudo divinitatis. Venit in carne, ut vel sic carnalibus exhiberetur: & apparente humanitate benignitas agnosceretur. Ubi enim Dei innotescit humanitas, iam benignitas latere non potest. In quo enim magis commendare poterat benignitatem suam, quam suscipiendo carnem meam? Meam inquam, non carnem Adam, id est, non qualem ille habuit ante culpam. Quid tantopere declaret eius misericordiam, quàm quòd ipsam suscepit miseriam? Quid ita pietate plenum, quàm quòd Dei Verbum propter nos factum est scenum? Domine quid est homo quia reputas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum ^k? Hic attendat ^kIob. 7. d Quanti Deus fecerit hominem, ostendit ipse factus homo. homo quanta sit cura eius Deo: hinc sciat quid de eo cogitet, aut quid sentiat. Non interrogas o homo ea quæ pateris, sed quæ passus est ille. Quanti te fecit ex his qui pro te factus est, agnosce, ut appareat tibi benignitas eius ex humanitate. Quanto enim minorem se fecit in humanitate, tanto maiorem exhibuit in bonitate: & quanto pro me vilior, tanto mihi charior est. Apparuit (inquit Apostolus ^l) benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei. Magna planè & manifesta benignitas, Dei humanitas; & magnum benignitatis indicium declaravit, qui humanitati addere nomen Dei curavit. ^lAd Tit. 3. b

Et quidem ad Mariam missus Gabriel Angelus Filium Dei loquitur; sed non nominat Deum. Benedictus Deus, qui talem nobis de nobis ipsis Angelum dedit, ut noster ipse suppleret, quod ille non dixit. Nam & ipse Spiritum Dei habuit, & eius spiritu locutus est: quod nobis valde necessarium fuit. Quid enim sic instruit fidem, spem roborat, charitatem accendit, quomodo humanitas Dei? Sed Angelo nostro id reser-

vatum est, quod alii tacuerunt. Neque enim omnes omnia dicere congruum erat, ut à diversis diversa colligere gratulemur, & debitas singulis gratias referamus. Attamen unum est in quo conveniunt Apostolus & Angeli, qui de Christi nativitate loquuntur, id est, in nomine *Salvatoris*. Ad Mariam quidem tanquam plenius edoctam per spiritum, Gabriel loquens indicat nomen solum. *Et vocabis*, inquit ^m, *nomen eius Iesum*. Ad Joseph veniens Angelus non solum nomen protulit: sed & causam eius interpretatus edocuit, dicens ⁿ: *Et vocabis nomen eius Iesum: ipse enim salvum faciet populum suum à peccatis eorum*. Sed & pastoribus quoque annuntiatur *gaudium magnum; natum illis salvatorem Christum Dominum* ^o. Simile aliquid Paulus loquitur ^p: *Apparuit benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei*. Bene dulce nomen nullus ex ipsis tacuit, quia hoc mihi maxime necessarium fuit. Alioquin quid agerem audiens Dominum venientem? Nunquid non fugerem, sicut Adam qui à facie eius fugit, sed non effugit? Non desperarem, audiens quia venit ille cuius legem sic prævaricatus sum, cuius patientia sic abusus sum, cuius beneficio tam ingratus inventus sum? Quæ verò maior consolatio poterat esse, quam in dulci vocabulo, in nomine consolatorio? Propterea & ipse dicit, *quia non venit filius ut iudicet mundum: sed ut salvetur mundus per ipsum* ^q. Jam confidenter accedo, iam supplico fiducialiter. Quid enim timeam, quando Salvator venit in domum meam? Ei soli peccavi, donatum erit quicquid indulserit ille. Utique enim licet ei quod vult facere. Deus est qui justificat, quis est qui condemnet? Aut quis accusabit adversus electos Dei ^r? Propterea gaudere nos oportet quòd in nostra venerit, nunc enim facilis ad indulgentiam erit.

Denique parvulus est, leviter placari potest. Quis enim nesciat quia puer facile donat? Ecce si non fuerit nobis pro minimo, possumus reconciliari pro minimo. Pro minimo, inquam, non tamen sine poenitentia; sed quia nimirum quiddam sit nostra ipsa poenitentia. Pauperes sumus, parum dare possumus: attamen reconciliari possumus pro parvo illo, si volumus. Totum quod dare possum, miserum corpus istud est: illud si dederò, satis est. Si quo minus, addo & corpus ipsius. Nam illud de meo est, & meum est. Parvulus enim natus est nobis, & filius datus est mihi ^a. De te Domine suppleo, quod minus habeo in me. O dulcissima reconciliatio! O satisfactio suavissima! O verè reconciliatio facilis, sed perutili! satisfactio parva, sed non parvipendenda! Etenim quàm facilis modò, tam difficilis erat postea: & sicut modò nemo est, qui reconciliari non possit, ita post paululum nemo qui possit: quoniam sicut benignitas apparuit ultra omnem spem, ultra omnem estimationem: similem expectare

^m Luc. 1. b

ⁿ Matt. 1. d

^o Luc. 1. b
^p ad Tit. 3. b
Salvatoris nomen ubique celebre & amabile.

^q Ioan. 12. g

^r Rom. 8. f

Attende hæc, & homo, & animum fiducia erige.

^a Esa. 9. a

Reconciliatio cum Deo nunc facilis est, sed postea difficilis futura.

In Epiphania Domini, Sermo I. 117

expectare possumus iudicii districtionem. Noli ergo contemnere Dei misericordiam, si non sentire vis iustitiam: sed iram, sed indignationem, sed æmulationem, sed furorem. Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me. Ut enim scires quanta districtio succedit, tanta illa mansuetudo prævenit. Ex magnitudine indulgentiæ, magnitudinem ultionis attende. Immensus est enim Deus & infinitus in iustitia, sicut & in misericordia. Multus ad ignoscendum: multus ad ulciscendum. Sed misericordia quidem priora sibi vindicat: ut si voluerimus, districtio invenire non possit in quem sæviat. Propter hoc enim benignitatem prærogavit, ut per eam reconciliati severitatem videamus securi. Propterea voluit non solum ad terras descendere, sed etiam innotescere; non solum nasci, sed & agnosci.

Ex magnitudine presentis Misericordiae colligenda severitas futura iustitia.

Denique propter hanc agnitionem dies ista celebris habetur, & insignis dies apparitionis. Hodie enim Magi ab Oriente venerunt, ortum solem iustitiæ requirentes, eum de quo legitur *Ecce vir, Oriens nomen illi*. Hodie adoraverunt novum Virginis partum, sequentes novi sideris ductum. Nonne & hic nobis est magna consolatio: sicut in illo de quo loquuti sumus Apostoli verbo? Ille dixit Deum: isti non voce, sed opere dicunt: Quid facitis o Magi, quid facitis? Lactentem puerum adoratis, in tugurio vili, in vilibus pannis? Ergo ne Deus est iste? Deus certe in templo sancto suo: Deus in cælo sedes eius: & vos eum quæritis in vili stabulo, in matris gremio? Quid facitis quod & aurum offertis? Ergo rex est ipse. Et ubi aula regia, ubi thronus, ubi curiæ regalis frequentia? Nunquid aula est stabulam, thronus præsepium, curiæ frequentia Joseph & Maria? Quomodo ita insipientes facti sunt viri sapientes, ut adorent parvulum æticipabilem tam tua ætate, quam paupertate suorum? Insipientes facti sunt, ut fierent sapientes? & prædocuit eos spiritus quod postea prædicavit Apostolus: *Qui vult sapiens esse, stultus fiat, ut sit vir sapiens*. Quia enim per sapientiam mundus in sapientia sua Deum cognoscere non poterat: placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos fieri credentes. Nonne timendum erat, Fratres, ne scandalizarentur viri isti & illusos se crederent, cum tanta indigna viderent? A regia civitate ubi regem quærendum conjectabant, ad Bethleem villam parvulam diriguntur. Ingrediuntur stabulum, inveniunt involutum pannis Infantulum. Non illis sordet stabulum: non pannis offenduntur: non scandalizantur lactentis infantia: procidunt, venerantur ut regem, adorant ut Deum. Sed profecto qui illos adduxit, ipse & instruxit: & qui per stellam foris admonuit, ipse in occulto cordis edocuit. Hæc igitur Domini declaratio clarificavit hanc diem; & Magorum devota veneratio devotam fecit & venerabilem.

Prima Apparitio hodie celebris Magis per stellam facta.
Zach. 6.c

Eximia fides & pietas Magorum Christi Deum & regem agnoscentium, inter tot abiectiōni indicia.

1. Cor. 3. d
1. Cor. 1. d

Secunda Ap-
paritio per
speciem co-
lumbæ & pa-
tris vocem in
Baptismo.

¶ Ioan. 1. d

Humilitas
Iesu baptiza-
ri volentis.

¶ Matt. 3. d

¶ Ibid.

Agni & Co-
lumbæ inno-
cētia & sim-
plicitas.

Nec sola hæc apparitio, sed altera quædam, sicut à Patribus nostris accepimus, hodie celebratur: quæ & si longo post tempore, facta creditur hoc ipso die. Cum enim iam Christus triginta annorum tempus exegisset in carne, qui secundum divinitatem idem ipseest, & anni eius non deficiunt: inter populares turbas ad baptismum Joannes advenit. Venit tanquam unus è populo, qui solus erat sine peccato. Quis eum tunc crederet filium DEI? quis putaret Dominum maiestatis? Valde quidem humiliaris Domine: in imis absconderis, sed Joannem latere non poteras. Nonne ipse est, qui per maternum uterum te nondum natus agnovit? Nonne ipse est, qui per utriusque materni uteri parietes te agnovit: & quia turbis clamare non potuit, saltem matrem suam motu exultationis edocuit? Nunc autem quid? *Vidit eum Ioannes* (ait Evangelistaⁿ) *venientem ad se, & ait: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Verè agnus, verè humilis, verè mansuetus. *Ecce, inquit, Agnus Dei: ecce qui tollit peccata mundi.* En ipse qui purgationem faciet delictorum, ecce sentinam nostram purgaturus advenit: & tamen post hoc testimonium baptizari vult à Joanne. Tremuit ille. Quid mirum? Quid, inquam, mirum, si tremit homo, nec audet attingere sanctum Dei verticem, caput adorandum Angelis, reverendum potestatibus, tremendum principatibus? Baptizari vis Domine Iesu? Ad quid enim, aut quid tibi opus fuit baptisate? Nunquid sano opus est medicina, ac mundatione mundo? Unde tibi peccatum, ut baptisma sit necessarium? Nunquid à Patre? At patrem quidem habes, sed Deum: & æqualis es illi, Deus de Deo, lumen de lumine. Nam in Deum peccatum cadere non posse quis nesciat? An verò de Matre? Nam & Matrem habes, sed virgo est. Quod ergo peccatum ex ea trahere potuisti, quæ te sine iniquitate concepit, & salva integritate peperit? Quam maculam habere potest Agnus sine macula? *Ego, inquit Joannes^x, à te debeo baptizari, & tu venis ad me?* Magna utrinque humilitas: sed nulla comparatio. Quomodo enim non humiliaretur homo coram humili Deo? *Sine modo* (inquit^y Dominus) *debet enim sic nos implere omnem iustitiam.* Acquievit Joannes & obedivit: baptizavit Agnum Dei, & aquas lavit. Nos abluti sumus, non ille: quia nobis lavandis aquæ cognoscuntur ablutæ.

Sed fortassis minus credis Joannis testimonio, quia ipse homo est: & potes habere suspectum, cognatus eius est cui testimonium perhibet. Ecce testimonium maius Joanne? testimonium advenientis columbæ, Nec incongruè ad indicandum Agnum Dei venit columba: quia nihil melius Agno convenit quàm Columba. Quod agnus in animalibus, hoc columba in avibus est. Summa utriusque innocentia, summa man-

sue-

In Epiphania Domini, Sermo I. 119

fuetudo, summa simplicitas. Quid enim sic alienum ab omni malitia sicut agnus, & columba? Nocere cuiquam nesciunt: lædere non noverunt. Sed ne fortuito casu id evenisse causeris: ecce testimonium Dei Patris. *Ecce Deus maiestatis intonuit; Dominus super aquas multas* ^z, & *Vox Patris audita est: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui* ^a. Verè enim hic est in quo non est quod Patri displiceat, quod oculos maiestatis offendat. Unde & ipse ait ^b: *Quæ placita sunt ei, facio semper, ipsum, inquit, audite.* Ecce Domine JESU, vel iam nunc loquere. Quousque files? quousque dissimulas? Diu tacuisti, & valde diu: sed iam nunc loquendi licentiam habes à patre. Quamdiu virtus & Dei sapientia, quasi infirmus aliquis & insipiens lates in populo? Quamdiu nobilis rex & rex cœli, fabri filium te pateris appellari pariter & putari? Etenim Lucas Evangelista testatur ^c, *quoniam adhuc filius Ioseph putabatur.* O humilitas virtus Christi, quantum confundis superbiam nostræ vanitatis! Patrum aliquid scio, vel magis scire mihi videor, & iam filere non possum: impudenter me & imprudenter ingerens & ostentans, promptus ad loquendum, velox ad docendum, tardus ad audiendum. Et Christus cum tanto tempore silebat, cum seipsum abscondebatur, numquid inanem gloriam metuebat? Quid timeret ab inani gloria, qui est vera gloria Patris? Uti que timebat, sed non sibi. Nobis timebat ab illa, quibus noverat esse timendum: nobis cavebat, nos instruebat. Tacebat ore, sed instruebat opere: & quod postea docuit verbo, iam clamabat exemplo ^d: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Nam de infantia Domini parum aliquid audio: ex tunc iam usque ad hunc tricesimum annum nihil invenio. Nunc verò iam latere non potest, qui tam manifestè demonstratur à Patre. Nam in prima quoque apparitione cum matre virgine voluit apparere, quòd verecundia quadam in virginitate signaretur.

Tertia quoque apparitio eius in Evangelio invenitur: & hæc nihilominus hodie celebratur. Invitatus enim ad nuptias Dominus, vino deficiente compassus eorum verecundiæ aquam mutavit in vinum. *Hoc etiam* (sicut ait Evangelista ^e) *signorum eius fuit initium.* Itaque in prima apparitione homo verus innotuit, ubi inter ubera matris infans apparuit. In secunda verò, verum esse Dei Filium, Patris indicat testimonium. In tertia verò, verus esse Deus demonstratur: ad cuius imperium natura mutatur. Tot testimoniis hodie confirmatur fides nostra, tot indicibus roboratur spes nostra, tot incentivis inflammatur charitas nostra.

^z Psal. 26. b
^a Matt. 3. d

^b Ioan. 8. d

^c Luc. 3. c
Christus cur
latens & si-
lens ad an-
num trigesi-
mum usque
vixerit.

^d Matt. 11. d

^{3.} Apparitio
in nuptiis per
conversionem
aqua in vinum.
^e Ioan. 2. b

IN